

EXPUNERE DE MOTIVE

O justiție eficientă presupune, pe lângă pronunțarea unei soluții în acord cu principiul aflării adevărului, și dezlegarea cauzei într-un termen rezonabil. Din pricina insuficienței resurselor, atât umane, cât și materiale, a necesității reorganizării judiciare etc. durata proceselor în România – atât penale, cât și civile – constituie un motiv de nemulțumire majoră a populației. Prezenta inițiativă legislativă propune eficientizarea a 2 mecanisme preexistente, care au ca scop tocmai deblocarea prelungirii nejustificate a procedurilor judiciare, rămase fără ecou în practică din lipsa oricăror consecințe a nesocotirii lor.

Este vorba despre procedura contestației pentru tergiversarea procesului, reglementată de art. 522-526 din Codul de procedură civilă și cea a contestației pentru durata procesului penal, reglementată de art. 488¹ - 488⁶ din Codul de procedură penală. Utilizarea acestor instrumente duce la pronunțarea unor hotărâri judecătorești prin care magistrații sunt obligați să îndeplinească acte de procedură, să ia măsurile legale necesare, să soluționeze cauza - actele necesar a fi îndeplinite fiind expres și clar individualizate, într-un anumit timp, de asemenea, de regulă expres și clar menționat. Cu toate acestea, neaducerea la îndeplinire a celor la care organele judiciare au fost obligate rămâne fără consecințe, iar justițiabilul fără instrumente - mai mult, demersurile efectuate până la acel moment fiind, implicit, nesocotite.

Prezenta propunere legislativă propune întărirea acestor mecanisme prin crearea a două noi cazuri de răspundere disciplinară a magistraților: (i) atunci când judecătorul nu îndeplinește actul de procedură sau nu ia măsura în termenul stabilit de instanța care a admis contestația privind tergiversarea procesului; (ii) atunci când procurorul nu rezolvă cauza, respectiv, judecătorul nu soluționează cauza în termenul stabilit prin încheierea de admitere a contestației privind durata procesului penal. Propunem, prin urmare, ca mecanismele de contestație a întârzierilor procesuale să aibă un rol concret în dimensiunea procesuală, să aibă o veritabilă capacitate de constrângere juridică a celui care nu respectă prevederile legale, depășind rolul din prezent „de recomandare” sau „de constatare”.

Pentru a realiza toate acestea, propunerea legislativă pe de-o parte clarifică conținutul hotărârii de admitere a contestației privind tergiversarea procesului, instanța fiind obligată să stabilească termenul pentru îndeplinirea actului de procedură sau pentru luarea măsurii în toate cazurile. Astfel, e necesară modificarea dispozițiilor art. 525 alin. (6) din Codul de procedură civilă. Pe de altă parte, se instituie în Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor cele două abateri disciplinare menționate.

În ceea ce privește întinderea aplicării soluțiilor normative propunem completarea art. 271 din Legea nr. 303/2022, care enumeră cazurile de răspundere disciplinară a magistraților, cu o nouă literă, lit. g¹), care vizează neîndeplinirea actului de procedură ori neluarea măsurii legale necesare de către judecător, **din motive imputabile**, în termenul stabilit prin hotărârea de admitere pronunțată în procedura de contestație pentru tergiversarea procesului, așadar pe tărâmul procesului civil.

Soluția similară în cazul procesului penal vizează completarea art. 271 din Legea nr. 303/2022 cu o nouă literă, lit. g²), privind nerezolvarea cauzei de către procuror sau nesoluționarea cauzei de către instanța de judecată a cauzei, **din motive imputabile**, în termenul stabilit prin încheierea de admitere a contestației privind durata procesului penal.

În aceste condiții, abaterea disciplinară devine previzibilă, obiectiv determinabilă și proporțională, întrucât este condiționată de imputabilitatea magistratului și se circumscrie exclusiv neexecutării unei obligații procedurale concrete stabilite printr-un remediu de accelerare, fără a transforma controlul asupra duratei în control asupra soluției acestuia. Soluția aleasă are o rațiune dublă, întărește efectul juridic al hotărârii/încheierii de admitere a contestației și introduce un mecanism de responsabilizare profesională a magistratului care a acționat imputabil, manifestând o conduită procesuală disfuncțională și reproșabilă.

Mai mult, pentru a asigura compatibilitatea măsurii cu principiile răspunderii disciplinare și cu garanțiile independenței judecătorului, propunerea introduce un articol nou în Legea nr. 303/2022, art. 271¹, care consacră individualizarea răspunderii în ipoteza completurilor colegiale: răspunderea se stabilește individual față de judecătorul/judecătorii a căror conduită, prin acțiuni ori omisiuni imputabile, a determinat nerespectarea dispozitivului hotărârii, cu precizarea expresă că stabilirea răspunderii se realizează fără a aduce atingere secretului deliberării. Soluția este necesară pentru a preveni forme de răspundere colectivă incompatibile cu caracterul personal al răspunderii disciplinare și pentru a menține o linie de demarcație clară între tergiversarea procesuală și secretul deliberării asupra cauzei. Reglementarea propusă este calibrată pentru a nu transforma controlul duratei procesului într-un control al soluției sau într-un instrument de presiune asupra independenței judecătorului. Abaterile vizează exclusiv conduita procesual stabilită printr-un act jurisdicțional, în timp ce justițiabilul trebuie să aibă un remediu efectiv pentru întârzierea procesuală.

În plus, soluția legislativă are ca premisă faptul că, înainte de a se ajunge la răspundere disciplinară, există deja un filtru jurisdicțional: o instanță a constatat, în urma unei proceduri judiciare, că întârzierea este nejustificată și a stabilit măsuri și termene pentru remediere. Numai încălcarea ulterioară, din motive imputabile, a celor dispuse prin hotărârile pronunțate în procedurile de contestație mai sus individualizate atrage incidența răspunderii disciplinare. Prin urmare, norma propusă este una de tip „ultima ratio”, declanșată numai în situații în care mecanismul procesual al contestației privind tergiversarea procesului/duratei procesului a fost utilizat și admis, fără vreun ecou ulterior. Aceasta conferă măsurii caracter proporțional și justifică intervenția în plan disciplinar.

Totodată, condiția imputabilității limitează sfera răspunderii deoarece nu orice depășire formală a termenului în care trebuiau îndeplinite anumite proceduri poate atrage sancțiunea, ci numai acele conduite în care întârzierea rezultă din acțiuni ori omisiuni culpabile (de exemplu, lipsa demersurilor procedurale minime, nefixarea cauzei fără justificare, omisiunea de a dispune măsuri simple și necesare, neîntreprinderea actelor de urmărire penală esențiale în intervalul stabilit), excluzând ipotezele obiective și dovedite (complexitate excepțională, imposibilități materiale, impedimente procedurale independente de voința magistratului, cauze de forță majoră etc).

În concluzie, propunerea legislativă urmărește să transforme remedii deja existente într-un mecanism efectiv de prevenire și corectare a întârzierilor nejustificate, printr-o consecință disciplinară limitată, proporțională și previzibilă, adecvată, ce se poate aplica numai după intervenția unui filtru jurisdicțional și numai în ipoteza unei conduite imputabile. Soluțiile propuse contribuie la evitarea tergiversărilor nejustificate, disciplina procedurală, la creșterea responsabilității instituționale și la consolidarea încrederii în actul de justiție, fără a afecta independența judecătorului, autonomia procurorului și secretul deliberării.

În numele inițiatorilor,

Stelian-Cristian ION

Deputat USR

Oana MURARIU

Deputată USR

Alexandru-Paul DIMITRIU

Deputat-USR

Dumitru VĂDUVA

Deputat USR

Elena-Simona SPĂTARU

Senatoare USR

Vasile-Ciprian RUS

Senator USR

Tabel semnături

LEGE

pentru modificarea art. 525 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă și completarea Legii nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor

Nume și prenume	Semnătură	Grup parlamentar
ECHERT ALRIAN		USR
ȘTEFAN ALIAN IONUT		USR
BLAGA DANIEL		USR
HANGAN TOLYANNA		USR
Paraschivescu Ovidiu		USR
HANGAN TOLYANNA		USR
Mihail Radu		USR
Diana Hoica		USR
PLUJAR ANDREI		USR
GAMA GABRIEL		USR
ALECSANDRU MARIUS-NICOLAE		USR
ATANASIU CORINA		USR
ȘENDROIU VLAD-IOAN		USR
DRĂGOMIRSCU CECILIA		USR
Roberta Bogdan		USR
ALIN ȘTOIOT		USR
ANDREI GHEORGHIU		USR
Emmanuel Ungureanu		USR

Tabel semnături

LEGE

pentru modificarea art. 525 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă și completarea Legii nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor

[illegible]